

Jure Šimunović

BOG JE LJUBAV - DEUS CARITAS EST

Prva enciklika pape Benedikta XVI.

UVOD

Bog je ljubav i tko ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje, i Bog u njemu (1 Iv 4, 16). Ovim riječima Prve Ivanove poslanice počinje papa Benedikt XVI. svoju prvu encikliku.¹ Te riječi na vrlo jasan način izražavaju središte kršćanske vjere: pravu sliku o Bogu i pravu sliku čovjeka, koja se očitovala u svojoj punini u Kristu Isusu. U njemu i po njemu “mi smo upoznali ljubav koju Bog ima prema nama, i povjerovali joj“ (1 Iv 4, 16).

Enciklika upravo govori o Bogu koji ljubi, jer on je sama ljubav, govori kako se ta ljubav *dogodila* i *utjelovila* i tako pokazala *nova rješenja* bitnih problema s kojima se ljudi suočavaju ne samo u načelima nego i u svakodnevnom životu.

Ljubav je “velika“ kao Bog, Bog je velik kao ljubav, ali ljubav je i “malena“, neznatna, ona je u svakom činu koji se čini iz ljubavi: u čaši vode, komadu kruha, osmijehu na licu, jednostavnoj riječi potpore (usp. Mt 25, 31-46; Mk 10, 13-16).

1. LJUBAV: IZMIRITI SUKOBLJENO I POVRATITI IZGUBLJENO

Sve ono što je veliko, jedinstveno, jednostavno, sveprisutno, sveobuhvatno, sve ono što se utemeljuje na Bogu, konkretno sami Bog, poprimilo je različita tumačenja tijekom ljudske povijesti i u samom konkretnom življenju. Bog i ljubav riječi su koje

¹ Usp. Benedikt XVI., *Deus caritas est – Bog je ljubav*, Kršćansta sadašnjost (Dokument 143), Zagreb 2006.

su "najupotrebljivije i najzloporabnije". (br. 2) Često je dolazilo do sukoba, zaborava, do krivih tumačenja i podjela same ljubavi, do odbacivanja bilo Boga, bilo ljubavi. Polazeći od grčkih izraza za ljubav kao što su: «eros», «agape», «filia», mogu se uočiti međusobne razlike, ali i jedinstvo ljubavi. Mogli bismo reći ‚eros‘ je ljubav koja se *traži*, ‚filia‘ ljubav koja se *dijeli* i ‚agape‘ ljubav koja se *daje*. Tako se pokazuje da "između ljubavi i božanskog postoji neki odnos: ljubav obećava beskonačnost, vječnost – stvarnost koja je veća i potpuno drukčija od našega svakodnevnog življenja". (br. 5) Na tom putu ljubavi, od prvih znakova, pobuda, izljeva zasnovanih na pokoravanju nagonima, pokazalo se potrebnim "čišćenje i sazrijevanje, a to uključuje i odricanje". (br. 5) U toj spoznaji koja je plod *iskustva*, ne smije se odbaciti *eros*, nego ga treba pročistiti i ozdraviti te mu povratiti istinsku veličinu u sklopu cijeline.

U čovjeku su dvije težnje, kako ona tijela tako i ona duha (duše) ili, jednostavno: to je jedinstvena težnja koja se samopročišćava. To je put ljubavi u svojem procesu koji se izražava u želji zadovoljenja osnovnih tjelesnih (instinktivnih) poriva, ljubav koja samo uzima, želi *posjedovati*, tako da postaje rob sama sebe, i s druge strane ljubav koja se *daje*, koja nastaje u oslobađanju same sebe.

"Ljubav obuhvaća cijelokupnu opstojnost u svim njezinim dimenzijama, uključujući vrijeme." Zato se mora neprestano oslobađati vlastitog «ja», "zatvorenog u sebe" i kročiti "kroz sebedarje" istinskog pronalaženja samoga sebe". (br. 6) Tako se može govoriti o *erosu* kao početnoj ljubavi, a o *agape* kao cilj. "Zapravo *eros* i *agape* – uzlazna ljubav i silazna ljubav – nikada se ne mogu potpuno odijeliti jedno od drugoga." (br. 7) Tako se ljubav pokazuje kao jedna stvarnost u različitim dimenzijama "ovisno o prilikama, jedna ili druga dimenzija može doći jasnije do izražaja". (br. 8)

Bog je tvorac cjelokupne stvarnosti. On je u Bibliji osoba koja ljubi osobnom ljubavlju, to je "ljubav odbira". (br. 9) "Ta se njegova ljubav može, bez ustručavanja, nazvati *eros*, ali također i potpuna *agape*". (br. 9) Bog Izraela vodi prema pravom čovještvu, pokazuje svoju vjernost, ta vjernost kod čovjeka stvara doživljaj da ga "Bog ljubi te otkriva radost u istini i pravednosti". (br. 9) "Strastvena Božja ljubav prema svom narodu – prema ljudskom rodu, istodobno je ljubav koja prašta. (...) Božja je ljubav prema čovjeku tako velika da se utjelovljuje i slijedi čovjeka

čak i u smrti te tako pomiruje pravednost i ljubav.“ (br. 10) Tako *eros* pročišćen i uzdignut do najviših visina, postaje *agape*. Ne traži više samo *sebe i za sebe*, ne traži više niti samo ono što *mu odgovara*, daje-prima, daje se i onima koji mu ne mogu vratiti, oprašta i moli za neprijatelje, poziva da čovjek bude kao Bog koji čini da sunce grije dobre kao i zle (usp. Mt 6, 43-48). “Način na koji Bog ljubi, postaje mjera ljudske ljubavi“. (br. 11)

Biblija ne donosi nešto novo, “*eros* je na neki način ukorije-njen u samoj čovjekovoj naravi“ (br. 11), nego tu narav, naravno, što već je i kako je *pročišćava i uzdiže* do božanskih visina. Čovjek ostaje zadivljen tom, uistinu, novom *slikom Boga* u odnosu na slike bogova koje su se pojavljivale kod susjednih naroda među kojima su živjeli Izraelci, ali uistinu i novom *slikom čovjeka*. Ta novost došla je do svoje *materijalne prepoznatljivosti* u Isusu Kristu.² “Prava novost Novoga zavjeta nije u novim idejama, već u samom Kristovu liku, koji tim pojmovima daje tjelesni oblik – realizam je bez presedana.“ (br. 12)

Ljubav ide tako daleko da prihvaća križ, smrt “da bi ponovno podigao i spasio palog čovjeka“. (br. 12) To je *agape*, “ljubav u svojem najradikalnijem obliku“. To je “polazna točka u našem definiranju ljubavi.“ (br. 12) Odatle treba dolaziti svaka prosudba za sve ono što zovemo ili pokušavamo predstaviti kao ljubav. Tu se stvara neizmijerna *dinamika* koju nikakav zakon ili pravilo ne mogu obuhvatiti, otvara se neizmijerna i nezamisliva sloboda djelovanja, ni jedno stanje ili situacija nisu više prepreka djelovanju ljubavi. “Mi ne primamo samo na statički način utjelovljenog *Logosa*, već ulazimo u samu dinamiku njegova predanja samoga sebe“. (br. 13) Tako Božji “silazak do čovjeka“, utjelovljenje, euharistija, sakramenti, “imaju mnogo veću težinu“ i uzdižu nas, uzdižu čovjeka, “mnogo više no bilo koje mistično uzdizanje čovjeka.“ (br. 13)

Sakramenti trebaju potaći ne samo našu vjeru, nego iznad svega naše djelovanje – življenje. Oni stvaraju nove odnose prema Bogu, ljudima, prirodi.³ “Pričest me odvaja od mene sama prema Njemu i jednako tako prema jedinstvu sa svim kršćanima.“ (br. 14) U njoj je vrhunac jedinstva i zajedništva svekolike stvarnosti. Tako se stvara cijelina u kojoj se “vjera, bogoslužje i *etos* međusobno prožimaju kao jedna jedina stvarnost koja se

---

² Usp. Hans Urs von Balthasar, *Pojašnjenja*, KS, Zagreb 2005., str. 38.

³ Joseph Ratzinger, *Bog i svijet*, str. 330.

oblikuje u susretu s Božjom *agape*“ (br. 14) „Došao sam da život imaju i da ga imaju u izobilju“, kaže Isus. To nije samo bit (esencija) poruke nego i život (egzistencija) kršćanskog poziva. „Euharistija koja ne prelazi u konkretna djela ljubavi sama je u sebi krhka i nepotpuna.“ (br. 14) Ljubav tako dokida zakonska ograničenja, podjele, ljubav ne isključuje, ona je *sloboda* za dobro, lijepo, istinito. Ona je istovremeno najsvaeobuhvatnija i najkonkretnija.

U prisposobi o milosrdnom Samaritancu (usp. Lk 10, 25-37) „pojam bližnjega sada je poopćen, ali ipak ostaje konkretan“. (br. 15) To može samo ljubav, a ne zakon. Zato ljubav može biti i jedini istiniti kriterij za vrjednovanje ljudskog života. U njoj je najviše i najmanje blizu, oni se poistovjećuju. Veliki, neizmjerni, sveti, dobri Bog i običan čovjek, čovjek sa svojim nedostacima, manjkavostima: gladni, žedni, stranci, goli, bolesni, zatvoreni (usp. Mt 25, 40). Ljudski život jedino je moguće graditi na načelu ljubavi i to ljubavi koja nam se pokazala u Isusu Kristu. Tu se nalazi *stav* iz kojega može proizlaziti istiniti *odnos* u našoj svakodnevnicu. Naši odnosi pokazuju naše stavove i naš stav proizvodi naše odnose. „Ljubav prema bližnjemu put je koji vodi susretu s Bogom i kada zatvaramo oči pred bližnjim, postajemo slijepi za Boga.“ (br. 16) Tu se poistovjećuju *esencija i egzistencija*. To je moguće samo u ljubavi. „Značajka je zrele ljubavi da obuhvaća sve ljudske potencijale i zahvaća, da tako kažemo, čitava čovjeka.“ (br. 17) Zato nikad ne možemo reći da smo je do kraja «ispunili», kao što to možemo kod vršenja zakona, pravila. „Tijekom života ona se preobražava, sazrijeva i upravo tako ostaje vjerna samoj sebi.“ (br. 17)

„Povijest ljubavi između Boga i čovjeka sastoji se upravo u činjenici da to zajedništvo volje prerasta u zajedništvo misli i osjećaja te se, na taj način, naše htijenje i volja sve više podudaraju s Božjom voljom“ (br. 17).⁴ To poistovjećivanje ide do činjenice „da ljubim, u Bogu i s Bogom, i osobu koja mi se ne sviđa ili koju uopće i ne poznajem“. (br. 18) „Tada naučim promatrati drugu osobu, ne više samo svojim očima i svojim osjećajima, već iz perspektive Isusa Krista.“ (br. 18) Život je ispunjen *pažnjom i ljubavlju*. To je posljedica života s Bogom u kojemu nastaje

⁴ „Čovjek ne samo da humanizira prirodu (...), on je divinizira prihvativši i sam sudioničtvo u božanstvu.“ (E. Mounier, *Angažirana vjera*, KS, Zagreb 1972., str. 247.)

preobrazba mojih viđenja u božanska pomoću kojih onda vidim dublje, dalje od onog što vide oni koji ne vjeruju, ili oni koji vide samo ono pojavno, ono što Bog vidi, što nastaje i može nastati, *buduće*. Tada drugi i drugo postaje *ikona*.⁵ Uvjet je tom viđenju osobni život s Bogom. Ako nema tog osobnog života s Bogom, ili kada se on svede na samu «pobožnost» ili «vjersku dužnost» ili samo na «korektno» ponašanje, tada nedostaje prepoznavanje “božanske slike“, jer život življen na taj način, život je “lišen ljubavi“. (br. 18)

2. LJUBAV I PRAVEDNOST

Umanjuje li ljubav razvoj pravednosti? Treba biti pozoran da naivno i pojednostavljeno tumačenje ljubavi ne spriječava razvoj pravednosti (br. 26-27). U postizanju pravednosti treba poštivati “načelo supsidijarnosti“ tako da svatko na svoj način može u tomu sudjelovati. Postizanje pravednosti prvotna je dužnost države, ali pravednost ima i svoju *etičku, religijsku komponentu*. Crkva želi pomoći “oblikovati savjest u političkom životu i pridonijeti sve većem prosvjećivanju istinskih zahtjeva pravednosti“. (br. 28) Politika i vjera, Crkva i država tu se susreću jer se radi o čovjeku kao jedinstvenom biću i njegovo nutarnje i izvanjsko ponašanje i djelovanje treba neprestano usklađivati i odgajati. “Vjera je po svojoj specifičnosti naravni susret s Bogom – susret koji nam otvara nove obzore koji se prostiru izvan granica ljudskog razuma. Ali istodobno ona je sila koja čisti sam razum.“ (br. 28) Iz tog razloga “Crkva je dužna pružiti, putem čišćenja razuma i putem etičke formacije, svoj specifični doprinos za razumijevanje i političko ostvarivanje zahtjeva pravednosti“. (br. 28)

Pravednost je potrebna, ali je također i ljubav potrebna čovjeka koju pravednost nikada ne može zamijeniti, dopuniti ili učiniti nepotrebnom. Pravedno djelovanje i pravedna podjela svekolikih dobara ne isključuje ljubav, naprotiv traži da se ono što se čini, čini s ljubavlju i poštovanjem. Ljubav svemu daje

---

⁵ “Ikona ne smije postati slika bogova koja stoji u samoj sebi i Boga čini upravo materijalno dohvatljivim. Naprotiv, ona mora u sebi samoj nositi dinamiku prekoračenja, upućivati izvan sebe i biti poziv koji nas postavlja na put, u potragu za Gospodinovim licem, poziv koji nas izvodi iz svega materijalnoga i stalno nas drži na putu nasljedovanja koji se u ovom životu ne može okončati.“ (J. Ratzinger, *Na putu k Isusu Kristu*, Verbum, Split 2005., str. 27.)

“ukus“, bez ljubavi sve biva manjkavo pa makar bilo “savršeno“, ako uopće nešto može biti učinjeno savršeno bez ljubavi. “Ne postoji nijedno pravedno državno uređenje koje će služenje ljubavi učiniti suvišnim i nepotrebnim.“

U posthumanističkom društvu sve manje je prostora za ljubav i još manje za čovjeka. Čista racionalizacija stvara samo prividno dobre odnose, odnose koji naizvan samo funkcioniraju. Zato je ljubav najpotrebnija. “Ljubav ne pruža ljudima samo materijalnu pomoć, već također okrpjenu i brigu za dušu, što je često potrebnije od materijalne pomoći.“ (br. 28b) Svođenje čovjeka samo na materijalne čestice posebno posložene i vezanje njegove sreće samo za materijalna dobra poniženje je za čovjeka i u konačnici se ne prepoznaje ono što je specifično ljudsko.⁶

Crkva se *neizravno* uključuje u stvaranje pravednog društva. Naime, ona je pozvana “pridonijeti čišćenju razuma i u ponovnom buđenju moralnih snaga, bez kojih se pravedne strukture niti mogu izgraditi niti će se pokazati djelotvornima na duži rok“. (br. 29) Sve to je izravna zadaća, poziv i poslanje vjernika laika. “Kao građani neke države, oni su pozvani osobno sudjelovati u javnom životu.“ (br. 29) Ljubav mora nadahnjivati cijelokupni život vjernika laika te stoga i njihovo političko djelovanje, življeno kao «socijalna ljubav». (br. 29)⁷

Bit je ljubavi da *osjeća*, da *povezuje*, da *sudjeluje* na način ljubavi. Osjećati bez ljubavi vodi prema razaranju, povezivanje

⁶ “Čovjek nije onakav kakvoga prikazuje pozitivizam i materijalizam. Za njih, on se ‘razvija’ iz životinjskog svijeta koji, pak, sa svoje strane, proizlazi iz nekakvih diferencijacija materije. Unatoč svim zajedničkim crtama, čovjek je ipak nešto bitno jedinstveno jer ga određuje duh koji se ne da izvesti ni iz čega materijalnoga.“ (Romano Guardini, *Konac novoga vijeka*, Verbum, Split 2002., str. 78.) Slično piše i M. Heidegger: „Tijelo je čovjeka nešto bitno drukčije no životinjski organizam. Zabludjelost biologizma time još nije prevladana što se onom tjelesnom čovjeku natovari duša a duši duh i duhu ono egzistencijalno, te što se glasnije no dosad propovijeda poštovanje duha, kako bi se onda pustilo da sve opet padne natrag u doživljavanje života, s upozorenjem da mišljenje svojim krutim pojmovima razara struju života i da mišljenje bitka izobličuje egzistenciju. To da fiziologija i fiziološka kemija čovjeka kao organizam može prirodoznanstveno istraživati, nije dokaz za to da u tom, organskom, to će reći u znanstveno razjašnjenju tijelu počiva bit čovjeka.“ (Usp. Danilo Pejović, *Suvremena filozofija zapada – odabrani tekstovi*, sv. 9, HZMH, Zagreb 1979., str. 272.)

⁷ “Crkva može u prvom redu igrati ulogu u temeljnim stavovima i u oblikovanju i odgoju savjesti. To bi trebalo činiti, možda više nego do sada. No to također znači da se ne pokušava političkim sredstvima do detalja zahvaćati u unutarnje područje političkih oblika.“ (K. Lehmann, *Vrijeme je da mislimo na Boga*, KS, Zagreb 2003., str. 82.)

bez ljubavi vodi u “robovanje“ (zavisnost), sudjelovanje bez ljubavi najčešće se pretvara u koristoljublje, na prvom je mjestu vlastita dobit. Ljubav je brana svim tim manjkavostima koje su najčešće pojave vezane uz ljudsko djelovanje i sudjelovanje i lišeno ljubavi.

3. CARITAS – DJELOVANJE CRKVE I KULTURA ŽIVLJENJA

Karitativno djelovanje unosi bitnu novost u *kulturu življenja*. Ono oplemenjuje, ono je najizvrsnija *životna škola* koja je potrebna svima, a posebno mladima. Karitativno su-djelovanje “odgoja za solidarnost i spremnost da se daje ne samo materijalna pomoć već sama sebe“ (br. 30b). Preventivno djeluje protiv kulture smrti, koja je danas nažalost veoma prisutna. Život je izgubio cijenu i želi ga se ispuniti kulturom *uživanja* koja ide zatim da se sve *izivi* kroz izvanjski užitak koji stvara prazninu. Karitativno djelovanje je istinski humanizam “koji prepoznaje u čovjeku sliku Božju i želi mu pomoći da živi u skladu s tim dostojanstvom“ (br. 30b).

Uzor kršćanskoga karitativnog djelovanja nalazi se u primjeru milosrdnog Samaritanaca. To je odgovor na određenu konkretnu situaciju u kojoj se čovjek u nevolji nalazi. “Pridonosimo izgradnji boljega svijeta samo kad činimo dobro sada i osobno, s punom zauzetošću i ljubavlju ondje gdje za tim postoji potreba, neovisno o strategijama i programima političkih stranaka.“ (br. 31b) Karitativno djelovanje djeluje iz potrebe ljubavi i u skladu s ljubavlju. Po tom djelovanju čovjek spašava u sebi i drugome ono božansko, Božju sliku i pokazuje da tu Božju sliku prepoznaje u svakom čovjeku bez obzira na njegovo trenutno stanje, pripadnost: nacionalnu, religioznu, stalešku, profesionalnu, spolnu, stranačku, ideologijsku.⁸

Svi oni koji izravno rade u programima karitasa, trebaju biti stručno osposobljeni, ali i svjesni da stručna osposobljenost nužna, ali je potrebna i *pažnja* koja proizlazi iz «izobrazbe srca» (br. 31a). Potrebno je, kako kaže enciklika, da djelatnici budu “dovedeni do onog iskustva susreta s Bogom u Kristu koji će u

---

⁸ R. Tagore na jednom mjestu pjeva: “Upoznao si me s prijateljima kojih nisam znao. Dao si mi ležaj u domovima koji nisu moji. Približio si udaljenog, i stranca si stvorio bratom. (...) Tko te poznaje, tome nitko nije tuđ, i ni jedna mu vrata nisu zatvorena. Oh, usliši molitvu moju, da nikad ne izgubim blaženi dodir jednine u igri mnogostrukosti“.

njima pobuditi ljubav i njihovo srce otvoriti drugima“. (br. 31a) Tada *zapovijed ljubavi* prestaje biti nešto naloženo izvana, nego je posljedica vjere koja se utjelovljuje u ljubavi (usp. Gal 5,6).

Karitativno djelovanje treba uspostaviti na svim razinama života Crkve: župe, partikularne crkve, svopće Crkve. “Crkva kao Božja obitelj, danas kao i u prošlosti, mora biti mjesto gdje se pomoć daje i prima, i istodobno mjesto gdje su ljudi spremni služiti i onima koji su izvan nje, a nalaze se u potrebi.“ (br. 32) Mi smo već primili dar ljubavi i taj dar trebamo dijeliti s drugima da i oni osjete da ih Bog dariva, ljubi. Kriterij je samo *potreba*. Djela ljubavi na koje je Crkva pozvana na svim razinama, izjednačavaju se sa *službom riječi i sakramentima*, te spadaju u “bitni dio njezina poslanja od samoga početka.“ (br. 32) U djelovanju i sudjelovanju u djelima ljubavi treba uočiti bit kršćanskog djela ljubavi, koje nam je pokazao Krist, a to je prije svega“ darivanje mene sama drugome (...) moram biti osobno prisutan u tom daru“ (br. 34). Tako sudjelujem u ljubavi Božjoj. Pri tom, neophodno je biti ponizan. “U poniznosti ćemo činiti ono što je u našoj moći i u poniznosti se pouzdati u Gospodina.“ (br. 35) Djela ljubavi koja činimo, treba da ostanu uistinu su-djelovanje u Božjoj ljubavi, da ne upadnemo pod utjecaj ideologija koje teže “učiniti sada ono što Bog u svojem upravljanju svijetom naizgled ne čini“, ili, da ne “podlegnemo napasti besposlenosti jer nam se može činiti da se u svakom slučaju ništa ne može učiniti“ (br. 36).

Od tih krajnosti, «možemo sve» ili «ne možemo ništa», oslobađa nas susret s Kristom u molitvi. “Molitva, kao sredstvo za crpljenje uvijek nove snage od Krista, postaje tako urgentna i sasvim konkretna potreba“ (br. 36).⁹ Molitva nas čini *smjernima, uravnoteženima, jednostavnima, nepreuzetnima* u odnosu na sve ono što se događa kako u nama tako i oko nas. Daje poseban «ukus i okus» karitativnom radu i svekolikom življenju. Molitva znači “prisutnost s Bogom i prepuštanje njegovoj volji, spašava čovjeka od propasti i sprječava da postane plijenom fanatičnih ili terorističkih učenja“ (br. 37).

Uključiti se u organizirano karitativno crkveno djelovanje, ali i osobno djelovanje, samoinicijativno u svakodnevnicima, stvarati u sebi *karitativni osjećaj*, znači uključiti se u *cjeloviti odgoj*

⁹ “Čovjek je tek u Bogu sposoban da dohvati sve stvari i ljude. To dolazi do izražaja u molitvi koja je uspinjanje, težnja, udioništvo i sjedinjenje“. (R. Guardini, *Uvod u molitvu*, KS, Zagreb 1993., str. 48.)

kako ljudski tako i kršćanski. Svi oni koji sudjeluju u karitativnom radu, nisu nad-ljudi, gledano izvana, i površno veoma su slični ostalima, ono što ih čini izuzetnima, jest “nepokolebljivost i sigurnost“ što je plod upravo ljubavi koju žive. “Uronjeni kao i svi ostali ljudi u dramatičnu složenost povijesnih zbivanja, oni ostaju nepokolebljivi u sigurnosti da je Bog Otac i da nas ljubi, čak i kada njegova tišina ostaje za nas nerazumljiva“ (br. 38).

“Ljubav je svjetlo – u konačnici jedino svjetlo – koje uvijek iznova rasvjetljuje svijet obavijen tamom i daje nam hrabrosti potrebne za život i djelovanje.“ (br. 39) To su nam pokazali sveci, a na osobit način, Blažena Djevica Marija. Oni su posvjedočili da onaj tko se susreće s Bogom, živi u njegovu ozračju“, ne udaljava se od ljudi, već im radije postaje istinski blizak“(br. 42).

ZAKLJUČAK

Iz iznesenog jasno proizlazi upućenost čovjeka i svekolike stvarnosti, ne samo u svojem *esencijalnom* nego i u *egzistencijalnom* opstojanju i razvoju prema Bogu i prema ljubavi. Jedino *vraćajući se, uprisutnjujući i hodajući u Bogu, s Bogom i prema Bogu* koji je ljubav, čovjek osobno u svojim odnosima i svekolika stvarnost mogu naći pomirenje i mir. *Zato vjera, slavljenje i življenje ove najdublje i najviše istine - Bog je ljubav, jest odgovor na ona najvažnija životna i svakodnevna pitanja koja postavlja današnji čovjek, a to su pitanja mira, jedinstva/zajedništva, jednakosti/solidarnosti - jednostavno opstanka i života čovjeka i prirode.*

Ljubav je jedna od bitnih označnica Crkve i njezina života i djelovanja. Sve ono što se događa čovjeku i s čovjekom, treba biti briga Crkve. Što ga počovječuje ili raščovječuje: materijalno, duhovno, duševno, briga je Crkve-ljubavi. “Za Crkvu ljubav nije neka vrsta društvenog dobročinstva koje se može mirne duše prepuštiti i drugima, već je to dio njezine naravi i nužni izraz samog njezina bića.“(br. 25a)¹⁰ Crkveni *caritas-agape* treba doći posebno do izražaja u samoj crkvenoj zajednici, ali se tu ne smije zaustaviti, jer “*caritas-agape* nadilazi granice Crkve“(br. 25a).

---

¹⁰ Hans Urs von Balthasar, Govoreći o Crkvi kao Karitasu piše: “Potrebna je jedna stvarna *zajednica ljubavi*, tako reći stvaran *model* onoga što bi čovječanstvo trebalo postati da bi članovi ove zajednice mogli iz svoga nutarnjega iskustva prenositi svijetu što je smisao poruke. (...) Crkva je u Božjem planu neizostavna poveznica Božje ljubavi i ljubavi čovječanstva.“ (*Pojašnjenja*, str. 208.)